

**ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

ФАКУЛЬТЕТ ГЕОГРАФІЇ, ІСТОРІЇ ТА ТУРИЗМУ

КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ І ТУРИЗМУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 15. ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
РЕГІОНУ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

Освітньої програми:	Середня освіта (Географія)
Рівня вищої освіти:	другого (магістерського)
за спеціальністю:	014.07 Середня освіта (Географія)
галузі знань:	01 Освіта/Педагогіка

Рівне – 2023

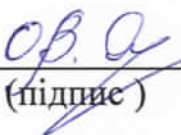
Робоча програма навчальної дисципліни «Геоєкологічні проблеми природокористування регіону та територіальної громади» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти, за освітньою програмою «Середня освіта (Географія)» зі спеціальності «014.07 Середня освіта (Географія)» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Розробник: кандидат географічних наук, доцент
Яроменко Оксана Володимирівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії і туризму
Протокол №1 від «29» серпня 2023 року

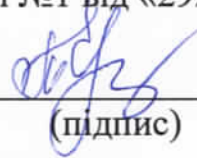
Завідувач кафедри доц. Миронець Н.Р.
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
«Середня освіта (Географія)»

Гарант доц. Яроменко О.В.
(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету географії, історії та туризму

Протокол №1 від «29» серпня 2023 року

Голова доц. Пагута Т.І.
(підпис)

© Яроменко О.В., 2023

© ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука, 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	Обов’язковий компонент освітньої програми	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 014.07 Середня освіта (Географія)	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	18 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	6 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		60 год.	72 год.
Вид контролю: екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Геоєкологічні проблеми природокористування регіону та територіальної громади» схвалена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Географія)» підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) за галуззю знань 01 Освіта/Педагогіка

Мета: ознайомити з теоретичними засадами і методичними прийомами досліджень геоєкологічних проблем природокористування на локальному і регіональному рівнях, сприяти формуванню екологічної культури у здобувачів освіти.

Головними завданнями є:

- розкрити зміст і завдання геоєкологічного підходу до проблем природокористування;
- розуміти сутність природокористування та принципи раціонального природокористування. Природокористування в умовах сталого розвитку;
- здійснювати геоєкологічний аналіз та визначати геоєкологічні проблеми на рівні регіону та територіальної громади;
- розкрити особливості природного та антропогенного впливу на складові географічної оболонки (літосферу, атмосферу, гідросферу, біосферу)
- оцінювати геоєкологічний ризик, розуміти аспекти екологічного законодавства і права;
- сприяти формуванню екологічної культури в здобувачів освіти під час вивчення географії.

Під час лекційних, практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Геоєкологічні проблеми природокористування регіону та територіальної громади» здобувачі вищої освіти, майбутні фахівці, набувають таких *загальних (ЗК), фахових (спеціальних) та предметних компетентностей (ФК):*

ЗК4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.

ФК4. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання.

ПК4. Здатність до поглиблення знань і вдосконалення предметної області природничої, антропогенної, суспільної географії, картографії та геоінформаційних технологій, методики навчання географії, що включають новітні наукові здобутки у сфері професійної педагогічної діяльності, є основою для оригінального мислення, проведення досліджень та критичного осмислення професійних проблем.

ПК7. Здатність до організації та проведення позанавчальної роботи здобувачів освіти географічного, краєзнавчого, туристського або іншого фахового спрямування.

ПК8. Здатність до проведення дослідницько-пошукової діяльності з географії на рівні регіону та організації краєзнавчо-туристської роботи.

По завершенні вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні володіти *програмними результатами навчання*:

РН1. Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності) у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.

ПРН6. Демонструє володіння спеціалізованими вміннями та навичками розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності.

ПРН8. Організовує краєзнавчо-туристську роботу з урахуванням природного та історико-культурного потенціалу, аналізує проблеми регіону для реалізації дослідницької діяльності з географії.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Геооекологічний підхід до проблеми природокористування. Геооекологія як наука. Сутність геооекологічного підходу. Геооекологічний аналіз. Методологія геооекологічних досліджень. Геооекосистеми та їх ієрархія. Природно-антропогенні системи. Поняття геооекологічного ризику.

Література: [основна: 1,3,4,8,10,12; допоміжна: 1,17,19, 23,26,27,31]

Тема 2. Природні ресурси та природокористування. Природокористування в умовах сталого розвитку. Природні ресурси: сутність поняття та структура. Термін «природокористування». Сутність раціонального природокористування. Стан природного середовища у процесі раціонального природокористування. Принципи раціонального природокористування. Нераціональне природокористування. Вплив природокористування на довкілля. Природокористування в умовах сталого розвитку. Цілі сталого розвитку. Моніторинг довкілля.

Література: [основна: 1,3,4, 10-13; допоміжна: 15,16,23,27]

Тема 3. Геооекологічні проблеми стану літосфери. Літосфера, як складова географічної оболонки, чинники впливу на стан літосфери. Геооекологічні наслідки природного впливу на літосферу. Фізичні поля та їх види. Порушення геохімічної рівноваги літосфери. Ерозія та порушення геодинамічної рівноваги літосфери. Геооекологічні наслідки землетрусів, вулканів, наслідки падіння метеоритів. Антропогенний вплив на літосферу: ерозія, карстоутворення, суфозія, опустинювання. Негативні та позитивні форми рельєфу антропогенного походження. Шляхи вирішення геооекологічних проблем.

Література: [основна: 1,3,6,9,12,13; допоміжна: 9,16,27,28,34]

Тема 4. Геоєкологічні проблеми стану атмосфери. Атмосфера, як складова географічної оболонки, чинники впливу на стан атмосфери. Антропогенне забруднення атмосфери. Самоочищення атмосфери. Класифікація забруднень атмосфери. Класифікація промислових викидів. Класифікація джерел забруднення атмосферного повітря. Парниковий ефект, кислотні дощі, руйнування озонового шару, ядерна зима. Смоги та його види. Шляхи вирішення геоєкологічних проблем.

Література: [основна: 1,4,6,9,12,13; допоміжна: 16,34]

Тема 5. Геоєкологічні проблеми стану гідросфери. Гідросфера, як складова географічної оболонки, чинники впливу на стан гідросфери. Руйнівна діяльність морів та геоєкологічна діяльність поверхневих текучих вод. Геоєкосистеми гідросфери. Підземні споруди та їх види. Поняття техноземів та їх властивості. Антропогенний вплив на гідросферу. Види забруднень гідросфери. Поняття стічних вод, класифікація. Способи очищення стічних вод. Шляхи вирішення геоєкологічних проблем.

Література: [основна: 1,4,6,9,12,13; допоміжна: 7,8,12,13,34]

Тема 6. Геоєкологічні проблеми природоохоронної галузі. Тваринний і рослинний світ: усвідомлення глобальних загроз. Природоохоронні території в системі біоконсервації. Геоєкологічні функції створення екологічних мереж. Правові основи створення Європейської екомережі. Структура і критерії створення екологічних мереж.

Література: [основна: 6,10,12,13; допоміжна: 23,28,34]

Тема 7. Екологічне законодавство і право. Геоєкологічні проблеми та шляхи їх вирішення. Основні соціальні пріоритети екологічної політики України. Природоохоронне законодавство. Основні природоохоронні закони і кодекси України. Основні завдання Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів. Місцеве самоврядування в системі управління регіональним розвитком (регіон, територіальна громада). Шляхи вирішення геоєкологічних проблем на регіональному рівні.

Література: [основна: 2,7,8,12; допоміжна: 11,34,35]

Тема 8. Формування екологічної культури в здобувачів освіти під час вивчення географії. Сутність поняття «екологічна культура» та її структура. Сучасні тенденції екологічної освіти. Методологічні засади впровадження екологічної культури в навчально-виховний процес. Екологічна компетентність як показник якості екологічної освіти.

Література: [основна: 4,8,9; допоміжна: 14,22,40]

Тема 9. Геоєкологічні проблеми природокористування регіону (на прикладі Рівненської області). Геоєкологічний аналіз Рівненської області. Геоєкологічні проблеми атмосферного повітря на території Рівненської області. Забруднення поверхневих та підземних вод Рівненщини як вагома геоєкологічна проблема. Вплив на структуру екомережі та біологічне ландшафтне різноманіття територіальних громад. Транскордонна геоєкологічна небезпека в умовах війни в Україні.

Література: [основна: 5,10,12,13; допоміжна: 1-6,8,25,36-38]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1										
Тема 1. Геоекологічний підхід до проблеми природокористуван ня	10	2	2		6	10	2			8
Тема 2. Природні ресурси та природокористуван ня. Природокористуван ня в умовах сталого розвитку	10	2	2		6	12	2	2		8
Тема 3. Геоекологічні проблеми стану літосфери	10	2	2		6	8				8
Тема 4. Геоекологічні проблеми стану атмосфери	10	2	2		6	12	2	2		8
Тема 5. Геоекологічні проблеми стану гідросфери	10	2	2		6	10	2			8
Тема 6. Геоекологічні проблеми природоохоронної галузі	8	2			6	10	2			8
Тема 7. Екологічне законодавство і право. Геоекологічні проблеми та шляхи їх вирішення	8	2			6	8				8
Тема 8. Формування екологічної	11	2			9	10	2			8

культури в здобувачів освіти під час вивчення географії										
Тема 9. Геоекологічні проблеми природокористування регіону (на прикладі Рівненської області)	13	2	2		9	10		2		8
Разом	90	18	12	-	60	90	12	6	-	72

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість год. денна/заочна
1	Геоекологічний підхід до проблеми природокористування	2/-
2	Природні ресурси та природокористування. Природокористування в умовах сталого розвитку	2/2
3	Геоекологічні проблеми стану літосфери	2
4	Геоекологічні проблеми стану атмосфери	2/2
5	Геоекологічні проблеми стану гідросфери	2/-
6	Геоекологічні проблеми природокористування регіону (на прикладі Рівненської області)	2/2
	Разом	12/6

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість год. денна/заочна
1	Геоекологічний підхід до проблеми природокористування	6/8
2	Природні ресурси та природокористування. Природокористування в умовах сталого розвитку	6/8
3	Геоекологічні проблеми стану літосфери	6/8
4	Геоекологічні проблеми стану атмосфери	6/8
5	Геоекологічні проблеми стану гідросфери	6/8
6	Геоекологічні проблеми природоохоронної галузі	6/8
7	Екологічне законодавство і право. Геоекологічні проблеми та шляхи їх вирішення	6/8
8	Формування екологічної культури в здобувачів освіти під час вивчення географії	9/8

9	Геоecологічні проблеми природокористування регіону (на прикладі Рівненської області)	9/8
	Разом	60/72

7. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для опрацювання тем дисципліни	Форми контролю	Література	К-сть балів
Змістовий модуль 1.				
Тема 1. Геоecологічний підхід до проблеми природокористування	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичної №1. Вивчення основних визначень і термінів	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	[основна: 1,3,4,8,10,12; допоміжна: 1,17,19,23,26,27,31]	6
Тема 2. Природні ресурси та природокористування. Природокористування в умовах сталого розвитку	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичної роботи №2	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень. Представлення презентації	[основна: 1,3,4,10-13; допоміжна: 15,16,23,27]]	6
Тема 3. Геоecологічні проблеми стану літосфери	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичної роботи №3	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	[основна: 1,3,6,9,12,13; допоміжна: 9,16,27,28,34]	6
Тема 4. Геоecологічні проблеми стану атмосфери	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичної роботи №4	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень. Представлення презентації	[основна: 1,4,6,9,12,13; допоміжна: 16,34]	6
Тема 5. Геоecологічні проблеми стану	Опрацювання лекційного матеріалу.	Здача виконаних практичних завдань з	[основна: 1,4,6,9,12,13; допоміжна:	6

гідросфери	Виконання завдань самостійної роботи Виконання завдань практичної роботи №5	захистом теоретичних положень. Представлення презентації	7,8,12,13,34]	
Тема 6. Геоєкологічні проблеми природоохоронної галузі	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичної роботи №6	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	[основна: 6,10,12,13; допоміжна: 23,28,34]	6
Тема 7. Екологічне законодавство і право. Геоєкологічні проблеми та шляхи їх вирішення	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичної роботи №7	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень	[основна: 2,7,8,12; допоміжна: 11,34,35]	6
Тема 8. Формування екологічної культури в здобувачів освіти під час вивчення географії	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичної роботи №8	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень. Представлення презентації	[основна: 4,8,9; допоміжна: 14,22,40]	9
Тема 9. Геоєкологічні проблеми природокористування регіону (на прикладі Рівненської області)	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань практичної роботи №9	Здача виконаних практичних завдань з захистом теоретичних положень. Представлення презентації	[основна: 5,10,12,13; допоміжна: 1-6,8,25,36-38]	9

8. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни «Геоєкологічні проблеми природокористування регіону та територіальної громади» застосовуються такі методи навчання:

- словесний, пояснювально-ілюстративний метод із використанням мультимедійних презентацій під час викладу лекційного матеріалу;
- практичний метод (практичні заняття у їх різноманітних формах (бесіда з елементами дискусії, ситуативний підхід, бесіда за «круглим

столом», «питання-відповідь») відбуваються з використанням проблемно-пошукового та евристичного методів навчання);

- відеометод у поєднанні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

9. Методи контролю

Поточний контроль реалізується у формі:

- опитування, захисту, виступів на семінарських та практичних заняттях, експрес-контролю тощо, під час проведення практичних та семінарських занять, участі у ділових іграх і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи;

- перевірка результатів: презентація виконання самостійної роботи (в т.ч. індивідуальних завдань), контролю засвоєння навчального матеріалу, завдань запланованих на самостійне опрацювання тощо;

- тестовий контроль;

- підсумковий контроль. Складання іспиту.

10. Питання гарантованого рівня знань здобувачів вищої освіти:

1. Геоекологічний підхід до проблеми природокористування.
2. Геоекологія як наука.
3. Сутність геоекологічного підходу.
4. Геоекологічний аналіз.
5. Методологія геоекологічних досліджень.
6. Геоекосистеми та їх ієрархія.
7. Природно-антропогенні системи.
8. Поняття геоекологічного ризику.
9. Природні ресурси: сутність поняття та структура.
10. Термін «природокористування».
11. Сутність раціонального природокористування.
12. Стан природного середовища у процесі раціонального природокористування.
13. Принципи раціонального природокористування.
14. Нераціональне природокористування.
15. Вплив природокористування на довкілля.
16. Природокористування в умовах сталого розвитку. Цілі сталого розвитку.
17. Моніторинг довкілля.
18. Геоекологічні проблеми стану літосфери.
19. Літосфера, як складова географічної оболонки, чинники впливу на стан літосфери.
20. Геоекологічні наслідки природного впливу на літосферу.
21. Порушення геохімічної рівноваги літосфери.

- 22.Ерозія та порушення геодинамічної рівноваги літосфери.
- 23.Геоєкологічні наслідки землетрусів, вулканів, наслідки падіння метеоритів.
- 24.Антропогенний вплив на літосферу: ерозія, карстоутворення, суфозія, опустинювання.
- 25.Негативні та позитивні форми рельєфу антропогенного походження.
- 26.Шляхи вирішення геоєкологічних проблем.
- 27.Геоєкологічні проблеми стану атмосфери.
- 28.Атмосфера, як складова географічної оболонки, чинники впливу на стан атмосфери.
- 29.Антропогенне забруднення атмосфери. Самоочищення атмосфери. Класифікація забруднень атмосфери.
- 30.Класифікація промислових викидів.
- 31.Класифікація джерел забруднення атмосферного повітря.
- 32.Парниковий ефект, кислотні дощі, руйнування озонового шару, ядерна зима.
- 33.Смоги та його види.
- 34.Шляхи вирішення геоєкологічних проблем.
- 35.Геоєкологічні проблеми стану гідросфери.
- 36.Гідросфера, як складова географічної оболонки, чинники впливу на стан гідросфери.
- 37.Руйнівна діяльність морів та геоєкологічна діяльність поверхневих текучих вод.
- 38.Геоєкосистеми гідросфери.
- 39.Підземні споруди та їх види.
- 40.Поняття техноземів та їх властивості.
- 41.Антропогенний вплив на гідросферу. Види забруднень гідросфери.
- 42.Поняття стічних вод, класифікація.
- 43.Способи очищення стічних вод.
- 44.Шляхи вирішення геоєкологічних проблем.
- 45.Геоєкологічні проблеми природоохоронної галузі.
- 46.Тваринний і рослинний світ: усвідомлення глобальних загроз.
- 47.Природоохоронні території в системі біоконсервації.
- 48.Геоєкологічні функції створення екологічних мереж.
- 49.Правові основи створення Європейської екомережі.
- 50.Структура і критерії створення екологічних мереж.
- 51.Екологічне законодавство і право.
- 52.Геоєкологічні проблеми та шляхи їх вирішення.
- 53.Основні соціальні пріоритети екологічної політики України.
- 54.Природоохоронне законодавство. Основні природоохоронні закони і кодекси України.
- 55.Основні завдання Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів. Місцеве самоврядування в системі управління регіональним розвитком (регіон, територіальна громада).
- 56.Шляхи вирішення геоєкологічних проблем на регіональному рівні.

- 57.Формування екологічної культури в здобувачів освіти під час вивчення географії.
- 58.Сутність поняття «екологічна культура» та її структура.
- 59.Сучасні тенденції екологічної освіти.
- 60.Методологічні засади впровадження екологічної культури в навчально-виховний процес.
- 61.Екологічна компетентність як показник якості екологічної освіти.
- 62.Геоекологічні проблеми природокористування регіону (на прикладі Рівненської області).
- 63.Геоекологічний аналіз Рівненської області.
- 64.Геоекологічні проблеми атмосферного повітря на території Рівненської області.
- 65.Забруднення поверхневих та підземних вод Рівненщини як вагома геоекологічна проблема.
- 66.Вплив на структуру екомережі та біологічне ландшафтне різноманіття територіальних громад.
- 67.Транскордонна геоекологічна небезпека в умовах війни в Україні.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування, самостійна робота									Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
6	6	6	6	6	6	6	9	9	40	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні	добре

		питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Геоєкологічні проблеми природокористування регіону та територіальної громади» включає:

1. Навчальні посібники.
2. Опорний конспект лекцій по всіх темах курсу, у тому числі завдання для практичних робіт і самостійного вивчення в електронному вигляді (навчальна платформа Moodle).
3. Пакети тестових завдань для підсумкового контролю (навчальна платформа Moodle).
4. Комплексні та міждисциплінарні географічні дослідження. Учнівські науково-дослідницькі роботи з географії: методологія та методика. Навчально-методичний посібник. В.О. Мартинюк, А.С. Романів, О.Я.

Романів, В.П. Селецький, О.В. Яроменко. Рівне. 2014. 228 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1jfZ9_gHFVLR03B8sC_C-IuVDoJvj_EcG/view

13. Рекомендована література

Основна

1. Білявський Г.О., Падун М.М., Фурдуй Р.С. Основи загальної екології: Підручник. К., Либідь, 2011. 368 с.
2. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С., Костіков І.Ю. Основи екологічних знань: Підручник. К.: Либідь, 2010. 333 с.
3. Гавриленко О.П. Геоекологія і природокористування: монографія. Київ: Видавець Бихун В.Ю., 2018. 393 с.
4. Гавриленко О.П. Екологія з основами геоекології: підручник. Riga: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2018. 462 с.
5. Давиденко В.А., Білявський Г.О., Арсенюк С.Ю. Ландшафтна екологія. К.: Лібра, 2007. 280 с.
6. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища. К.: Знання, 2000. 203 с.
7. Олійник Я.Б., Шищенко П.Г. Гавриленко О.П. Основи екології. К.: Знання, 2012. 558 с.
8. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Пилипенко І.О., Яворська В.В. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка Землі. Довкілля: навч. посіб. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 348 с.
9. Шалімов М.О. Ландшафтна екологія: навч. посіб. для студ. екол. спец. вищих навч. закладів. Одеса: Наука і техніка, 2012. 372 с.
10. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Геоекологія України: підручник. Київ: ДП «Прінт Сервіс», 2017. 494 с.
11. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Конструктивно-географічні основи раціонального природокористування: підручник. Київ: ДП «Прінт Сервіс», 2015. 395 с.
12. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Прикладна геоекологія: підручник. Київ: ПВТП «LAT&K», 2020. 440 с.
13. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П., Муніч Н.В. Геоекологія: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Київ: Альтерпрес, 2014. 468 с.

Допоміжна

1. Andrii Kalko, Igor Gopchak, Tetiana Basiuk, Oleg Pinchuk, Ievgenii Gerasimov, Oksana Yaromenko, Viktor Shkirynets. Assessment of surface water pollution in Western Bug River within the cross-border section of Ukraine. Journal of Water and Land Development. No. 46 (VII–IX) p. 97–104. DOI: 10.24425/jwld.2020.13420
2. Gopchak I., Basiuk T., Yatsyk A., Yaromenko O. Surface water quality of small rivers in the Ukrainian regions of right-bank Polissia. Second.

International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF 2021). E3S Web of Conferences 280, 10005 (2021), Kryvyi Rih, Ukraine, May 19-21, 2021.<https://doi.org/10.1051/e3sconf/202128010005>

3. Адаменко О., Рудько Г. Екологічна геологія. К.: Манускрипт. 2008.
4. Ахмедов Б. М., Мельничук М. М., Яроменко О. В. Регіональні відміни у структурі сільськогосподарських угідь Волинської області. *Geographical sciences / «Colloquium-journal»* Warsawa, Polska №8 (95), 2021. С. 10–13.
5. Баб'як О.С., Біленчук П.Д., Чирва Ю.О. Екологічне право України. К.: Атіка, 2011.
6. Вовк В.М. Забруднення поверхневих і підземних вод Побужжя в межах Національного природного парку «Бузький Гард». Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Управління високошвидкісними рухомими об'єктами та професійна підготовка операторів складних систем» 24-25 листопада 2016 року, Кропивницький. КЛАНУ, 2016. С. 226–229.
7. Вовк В.М., Тимончук К.С. Динаміка забруднення річкових вод середньої і нижньої частини Південного Бугу. Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін: досвід, проблеми та перспективи: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 1 березня-16 квітня 2020 р.) / за заг. ред. проф. Н.А. Калініченко. Харків: ФОП Озеров, 2020. С. 70–72.
8. Географія. 10-11 класи (Рівень стандарту). Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698).
9. Голод А.П. Екологізація туристичної діяльності в контексті забезпечення сталого розвитку регіону. Україна: Схід-Захід, проблеми сталого розвитку. Матеріали Всеукр.-турист. конференц., 24-25 листопада 2011. Львів. 2011. Т.1. С.86–88.
10. Гречко Т.К., Лісовський С.А., Романюк С.А., Руденко Л.Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку: навч. посіб. Херсон: Грін Д.С., 2015. 264 с.
11. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології. К.: Либідь, 2009.
12. Гродзинський М.Д., Шищенко П.Г. Методи геоecологічних досліджень: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 1999. 243 с.
13. Давиденко В.А., Білявський Г.О., Арсенюк С.Ю. Ландшафтна екологія. К.: Лібра, 2007. 280 с.
14. Домусчи С. В., Тригуб В. І. Екологічне виховання на уроках географії та у позаурочний час. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки». (2021). <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4284>

15. Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Рівненській області у 2021 році. Рівне, 2022. 229 с.
16. Іванов Є.А. Геоєкологічні проблеми утворення територіальних громад у вугледобувних регіонах (на прикладі Сілецької ОТГ). Управління та раціональне використання земельних ресурсів у новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення: зб. наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 5–6 березня 2019 р.). С. 10–13.
17. Калько А.Д., Мельничук М. М., Ахмедов Б. М., Яроменко О.В. Сільськогосподарська освоєність земель Волинської області. Географія та туризм: науковий журнал/ред. кол. Запотоцький С.П. К.: Альфа-ПК, 2021. Вип. 61. С. 52–58.
18. Корнус О.Г. Роль шкільної географії у формуванні екологічної свідомості учнів. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/60527/1/Kornus_Geography.pdf
19. Круглов І.С. Геоєкологія як трансдисциплінарна наука про геоекосистеми. Фіз. геогр. та геоморфологія. 2005. Вип. 47. С. 100–107.
20. Курняк Л.М. Екологічна культура: поняття та формування. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». 2015. № 10. С. 48–51.
21. Мальчикова Д.С. Теоретико-методологічні і методичні засади геопланування сільської місцевості на регіональному рівні: монографія. Херсон: Грінь Д.С., 2014. 362 с.
22. Методи геоєкологічних досліджень: навчальний посібник. За ред. М.Д. Гродзинського та П.Г. Шищенка. К.: ВЦ «Київський університет», 1999. 243 с.
23. Микитчин О.І. Моделювання ступеня антропогенного навантаження в розрізі адміністративних одиниць (на прикладі Стрийського району Львівської області). Науковий вісник Херсонського державного університету. Географічні науки. С. 95–100.
24. Нестерчук І. К. Геоєкологічний підхід до проблеми природокористування: теоретичні аспекти та методика / І. К. Нестерчук // Фізична географія та геоморфологія. 2007. Вип. 52. С. 51–66.
25. Нестерчук І.М. Геоєкологічна оцінка території та схема геоєкологічного районування як передумова регіонального управління розвитком територій. Вісник Київського національного університету імені Лесі Українки. Географія. Випуск 59. 2011 р. С.18–23.
26. Ресурси геологічного середовища і екологічна безпека техноприродних геосистем: монографія [за ред. Г.І. Рудька]. Київ: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2006. 480 с.
27. Рівненська обласна державна адміністрація. URL: <https://www.rv.gov.ua/reformuvannia-administratyvno-terytorialnoho-ustroiu-subrehionalnoho-rivnia-raioniv>.
28. Рудько Г.І., Адаменко О.М. Конструктивна геоєкологія: наукові основи та практичне втілення: монографія. Чернівці: Маклаут, 2008. 320 с.

29. Самойленко В.М. Ймовірнісні математичні методи в геоекології: Навчальний посібник. К.: Ніка-Центр, 2002. 404 с.
30. Тищенко П., Гавриленко О. Геоекологія в науково-освітньому вимірі. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. 1(70). 2018. С. 9–15.
31. Учнівські науково-дослідницькі роботи з географії: методологія та методика. Навчально-методичний посібник. В.О. Мартинюк, А.С. Романів, О.Я. Романів, В.П. Селецький, О.В. Яроменко. Рівне, 2014. 228 с.
32. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Геоекологічне обґрунтування проєктів природокористування: підручник. Київ: Альтерпрес, 2014. 414 с.
33. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Геоекологія: Термінологічно-тлумачний словник. Київ: ПП «ДІРЕКТ ЛАЙН», 2016. 412 с.
34. Шищенко П.Г., Гавриленко О.П. Основи екології: підручник. Київ: ДП «Прінт Сервіс», 2015. 517 с.
35. Яремчук І.Г. Економіка природокористування. Київ: Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам'яті України», Видавничий центр «Просвіта», 2000.
36. Яроменко О. В. Моніторинг ґрунтів Рівненщини. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: збірник наукових праць. – № 2 (20). Рівне : РВЦ МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2018. С. 115–124.
37. Яроменко О. В., Кісілюк І.М. Екологічний аналіз басейну р. Устя. Наука. Молодь. Екологія -2010: Збірник тез доповідей шостої Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (26-28 травня 2010 року, м. Житомир). Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. С. 134–135.
38. Яроменко О.В. Замега Р.С., Плечій І.М. Екологічний моніторинг урбосистеми Рівного. Регіональні геоекологічні проблеми в умовах сталого розвитку. Збірник наукових праць III Міжнар. наук.-практ. конференції (Рівне, 18-20 жовтня 2018 р.). Рівне, 2018. С. 406–410.
39. Яроменко О.В., Гопчак І.В., Калько А.Д., Басюк Т.О. Оцінка антропогенного навантаження на басейн річки Вілія. Регіональні геоекологічні проблеми в умовах сталого розвитку. Збірник наукових праць IV Міжнар. наук.-практ. конференції (Рівне, 22-24 вересня 2020 р.) / Голова редкол. проф. Д.В. Лико [та ін.]. Рівне: видавець О. Зень, 2020. С. 71–73.
40. Яроменко О.В., Замега Р.С., Плечій І.М. Екологічний моніторинг урбосистеми Рівного. Регіональні геоекологічні проблеми в умовах сталого розвитку. Збірник наукових праць III Міжнар. наук.-практ. конференції (Рівне, 18-20 жовтня 2018 р.) / Голова редкол. проф. Д.В. Лико. Рівне, 2018. – С. 406–410.
41. Яроменко О.В., Павленко Н.В. Формування екологічних знань на уроках географії в учнів старшої школи. Актуальні питання науки, освіти і суспільства в сучасних умовах: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 21 грудня 2022 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2022. С. 19–20.

14. Інформаційні ресурси

1. Державна екологічна інспекція України. Офіційний сайт. URL: <https://www.dei.gov.ua/post/2714>
2. Електронні навчальні посібники: URL: <http://ukrmap.com.ua/catalog/navchalna-produktsija/elektronni-navchalni-posibniki>
3. Електронні фахові наукові видання Національної наукової бібліотеки України імені В.І.Вернадського. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN
4. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Офіційний сайт. URL: <https://mepr.gov.ua/>